

Poznatky z teritoriálních cvičení

Plukovník Břetislav Tichý, podplukovník Jan Straka

V minulém roce proběhlo několik teritoriálních cvičení, která přispěla k dalšímu prohloubení znalostí problematiky, spojené s přípravou teritoria. V článku chceme předat některé naše zkušenosti a poznatky z těchto cvičení.

Při sestavování a rozpracování těchto cvičení vycházeli jsme jednak ze strategické koncepce přípravy a vedení ozbrojeného zápasu proti socialistickému táboru hlavními státy NATO a jednak z rozpracovaných základů vojenské doktríny ČSSR. Dalším podkladem byly zkušenosti z dosavadních teritoriálních cvičení a nová struktura velení na teritoriu.

Byly zřízeny vojenské okruhy. Předpokládali jsme, že v jejich štábech bude úroveň znalostí celkové problematiky i praktickým návyků v podmínkách teritoriálního velení velmi rozdílná. Jak potvrdilo cvičení, předpoklad byl správný. Z této situace vyplynul požadavek diferencovaně zpracovat rozehrávané situace pro jednotlivé vojenské okruhy ve stále stejném zámyslu cvičení. Tím se podstatně zvýšily požadavky na přípravu a řízení cvičení.

Po metodické stránce jsme upustili od dosavadních tzv. „letůčkových cvičení“ a zvolili jsme obtížnější formu — **časově nepřerušovaného velení podřízeným**. Tím jsme přešli na vyšší stupeň teritoriálních cvičení, který dává možnost v plné šíři procvičit velení na teritoriu.

Krátce rozebereme přípravu teritoriálních cvičení a možný obsah některých zpracovávaných dokumentů

jak pro cvičící štáby tak i pro řízení cvičení.

Před zahájením vlastní práce jsme (jako před každým cvičením) **prostudovali** veškeré dosažitelné teoretické podklady. V našem případě jsme se opírali o teritoriální problematiku, uveřejněnou ve VOJENSKÉ MYSLI, o přednášky operační správy, Hlavního týlu a velitelství chemického vojska a samozřejmě o praktické zkušenosti, které jsme získali při zpracování minulých teritoriálních cvičení. Ukázalo se, že úroveň praktických a teoretických znalostí každého zpracovatele má bezprostřední odraz v kvalitě materiálů, rozpracovaných pro cvičení. Proto se snažíme, aby byla co největší stabilita zpracovatelů a ti to byli vybíráni jen z důstojníků nejlépe připravených.

Po studiu teoretických materiálů přistoupíme ke **zpracování výchozích materiálů**; první z dokumentů je „plán přípravy cvičení“, který slouží k řízení práce na přípravě cvičení. Zpracujeme jej v případě, kdy se na přípravě cvičení podílí větší počet zpracovatelů z různých složek. Můžeme jej zpracovat ve formě tabulky, která má tyto rubriky:

- úkoly, které plníme do zahájení cvičení,
- kdo úkol provede,

— s kým na plnění úkolu spolupracuje,

— časová lhůta zpracování jednotlivých dokumentů.

Schválený plán přípravy je závazný pro všechny zpracovatele cvičení, hlavně pro náčelníky zpracovatelů, kteří jim musí umožnit plnit úkoly v nařízených termínech. Při jeho zpracování řádně zvážíme důležitost a nutnost jednotlivých dokumentů a podle toho určíme termíny jejich zpracování.

Na teritoriální cvičení je vhodné připravit „návrh na pojetí cvičení“, který může obsahovat:

- téma cvičení,
- cíle cvičení,
- nejdůležitější učební úkoly,
- forma provedení cvičení,
- místo (prostor) cvičení.

Tento návrh schvaluje řídící cvičení a je podkladem pro rozpracování zámyslu cvičení. Důležité je, aby obsahoval všechny zásadní pokyny řídícího cvičení ke zpracování cvičení, aby pak v průběhu přípravy nedocházelo k doplňování, upřesňování a dodatečnému přepracování již zpracovaných materiálů.

Z á m y s l teritoriálních cvičení zpracovujeme zpravidla písemnou formou s grafickým vyjádřením na mapě. Obsahem textového zámyslu může být:

- téma cvičení,
- cíle cvičení,
- zkušební úkoly (budou-li pro dané cvičení určeny),
- období cvičení; v každém období uvedeme téma, učební cíle, učební úkoly, výchozí situaci a zámysl stran,
- účastníci cvičení,
- místo provedení,
- předpokládaný časový průběh,
- ředitelství cvičení a rozhodčí služba,

— přílohy; nejčastěji to bude mapa zámyslu cvičení a organizace ŘC a RS.

Rozebereme nyní obsah některých hlavních bodů textového zámyslu.

1. **Téma** cvičení pro stupeň MNO a VO můžeme zvolit např. „Činnost teritoriálních orgánů velení v předmobilizačním období a v počátečním období války za oboustranného použití ZHN“.

Pro každé cvičení a pro každý velitelský stupeň volíme témata různá podle problematiky, kterou je nařízeno procvičit.

2. **Cíle** cvičení určujeme pro každý stupeň velení zvlášť, např.:

— **naučit** teritoriální štáby řídit bojovou činnost na teritoriu v počátečním období války,

— **naučit a zdokonalit** teritoriální štáby v činnosti za bojového poplachu, v řízení mobilizace a v řízení činnosti teritoria v počátečním období války za složité radiační situace.

3. Pro lepší řízení cvičení je vhodné jeho průběh rozdělit na **období**. Tak např. cvičení NEPTUN bylo rozděleno na dvě období:

První období zahrnovalo dobu od vyhlášení jednotlivých stupňů pohotovosti do konce druhého dne války. Zde nebyl vybrán ten nejcharakterističtější případ zahájení války, tj. nenadálé napadení. Volili jsme méně složitý případ zahájení válečného konfliktu s krátkým postupným narůstáním nebezpečí vzniku války. Bylo to proto, že to bylo vlastně první cvičení v nové organizaci a měli jsme zájem na tom, aby zejména vojenské okruhy toto období procvičily.

Druhé období po operačním skoku zahrnovalo činnost čtvrtého dne války. Pro každé období jsme stanovili zvláštní téma a cíle s ohledem na charakter činnosti v těchto obdobích.

Na základě stanovených učebních cílů rozpracovali jsme pro každé období učební úkoly a to vševojskové, druhů vojsk a zvláště učební úkoly týlu.

4. **Výchozí situace** teritoriálních cvičení má jen některé malé odlišnosti od výchozí situace, která se připravuje pro polní vojska.

5. **Zámysl stran** („západních“ a „východních“).

V zámyslu „západních“ klademe důraz zejména na činnost těch sil a prostředků, které mají **bezprostřední vztah k teritoriu a které mohou přímo působit na státní území**. Pravděpodobný zámysl činnosti protivníka proti polním vojskům uvádíme jen informativně.

V zámyslu „východních“ uvedeme pravděpodobnou **činnost vlastních vojsk a zařízení, která podléhají teritoriálnímu velení**.

Tak např. můžeme uvést tento zámysl:

— štáby a vojska „východních“ mají připravena opatření pro jednotlivé stupně pohotovosti a mobilizaci,

— vojsko PVOS v případě zahájení války odrazit vzdušný útok nepřítele na státní území a odstranit následky po jaderných úderech.

Pro informaci teritoriálních štábů je pak vhodné uvést v hrubých rysech zámysl polního velení.

6. **Umístění** cvičících štábů.

V dosavadních cvičeních byly všechny štáby umístěny v jednom místě. Bylo to z těch důvodů, aby cvičící štáby byly nuceny spolupracovat a aby si ujasnily velení. Při obdobných cvičeních v budoucnosti budeme uvažovat o rozmístění štábů **na odpovídající vzdálenosti** a budou podřízeným **velet po pojítkách pomocí pomůcek utajeného velení**.

7. Ředitelství cvičení a rozhodčí

službu uvádíme nejlépe graficky jako přílohu k textovému zámyslu.

Z příloh k textovému zámyslu uvedeme možný obsah pouze mapy. Ostatní přílohy jsou druhů vojsk a týlu a nebudeme je rozebírat. Měřítko mapy volíme podle stupně cvičících štábů. Na stupni MNO volíme zpravidla měřítko 1 : 500 000.

Mapa může mít tento obsah:

— cvičná situace rozvinutí polních vojsk „východních“ i „západních“ a zámysl jejich činnosti (informativně),

— dislokace a pravděpodobná činnost letectva „západních“,

— rozmístění a situace vojsk na teritoriu, včetně vojsk PVOS,

— rozmístění všech teritoriálních útvarů, útavů a vojenských zařízení.

Po schválení zámyslu přistoupíme ke zpracování výchozích materiálů pro cvičící štáby.

V první řadě připravíme (jako u všech cvičení) **námět**. Zde jsou jen některé rozdíly v jeho obsahu proti námětu, připravovanému pro cvičení štábů polního velení.

Pro dokumentaci uvádíme jeho možný obsah:

— **všeobecná situace** — v tomto bodu podrobně uvedeme situaci na teritoriu a jen informativně situaci polních vojsk,

— **zprávy o „západních“** — zaměřit se na ty prostředky nepřítele, které mohou působit zejména proti teritoriu,

— **ekonomická situace na teritoriu** — zde uvádíme situaci na všech úsecích národního hospodářství, zejména pak v dopravě, zdravotnictví a na úseku civilní obrany. Skladovou situaci bychom měli vždy procvičovat podle současného stavu,

— **politická situace na teritoria,**

— **doplňující údaje a**

— **úkoly cvičících.**

K námětu jsme ve většině případech přikládali tyto přílohy:

- **mapu** (měřítko podle stupně štábu),
- **směrnici MNO pro materiální, zdravotnické a technické zabezpečení,**
- **situaci PVOS a letectva,**
- **cvičný plán mobilizačního rozvinutí vojsk,**

Nyní rozebereme ty dokumenty, které jsou nutné pro řízení cvičení a jeho rozehru.

Jak jsme již uvedli, rozehra posledních cvičení probíhala plynule, ne formou letůček, jako v minulosti. K tomu jsme zpracovali „plán rozehry cvičení“ — jako hlavní dokument pro rozehru. Plán jsme zpracovali ve formě tabulky s těmito rubrikami:

- pořadové číslo,
- čas — astronomický — operační,
- obsah rozehry,
- kdo nahraje,
- komu zprávu nahraje,
- způsob rozehry,
- činnost cvičících a
- poznámka.

Kromě toho na začátek plánu rozehry je vhodné uvést pro každé období téma, učební cíle, učební úkoly, výchozí situaci a záměr stran.

K centrálnímu plánu rozehry si zpracovali jednotlivé složky a druhy vojsk ještě další plány rozehry.

Tento plán jsme během cvičení upravovali podle konkrétní situace a rozhodnutí příslušných velitelů a náčelníků.

Tím jsme získali dobrý přehled o plnění úkolů cvičícími, měli jsme záruku a prostřední kontrolu orgánů rozhodčí služby o doplňkové ro-

— **cvičné plány výroby bojové techniky** za branné pohotovosti státu.

Můžeme přirozeně uvést řadu dalších příloh tak, jak to vyžaduje konkrétní situace.

Pro podřízené štáby můžeme zpracovat výpis z námětu, včetně všech příloh, poněvadž není nutné, aby tyto znaly všechny údaje.

zežre u odborných složek, u kterých nestačil k zajištění práce a velení ústřední plán rozehry. Právě z těchto doplňkových rozehrů vyniká úloha náčelníka štábu ředitelství cvičení, který osobně odpovídá za obsahovou a časovou koordinaci rozehry všech složek. Náčelník štábu ŘC upřesňoval rozehru každý večer za přítomnosti všech orgánů ředitelství cvičení a rozhodčí služby. Na této poradě přednesl každý rozhodčí své zkušenosti z uplynulé části cvičení s důrazem na nejasnosti, které bylo třeba vysvětlit pro jednotnost řešení v celém cvičícím štábu a zároveň navrhl případné úpravy plánované rozehry pro dalších 24 hodin cvičení. Úpravy mohou být vynuceny činností a rozhodováním cvičících, což nemusí být vždy vplněm souladu s připraveným plánem souladu s připraveným plánem rozehry.

Náčelník štábu ředitelství cvičení koordinuje dílčí dozohry odborných složek tak, aby měly přímou návaznost na základní operační rozehru.

Jako další dokument pro řízení cvičení jsme zpracovali „**plán činnosti řídicího cvičení**“ a to tak, aby v každém časovém období dával konkrétní přehled o úkolech, které plní hlavní složky. Podle těchto úkolů je pak možné naplánovat činnost řídicího cvičení. Nám se osvědčila tabulková forma plánu.

Kvalita práce ředitelství cvičení a

rozhodčí služby je přímo závislá na kvalitě instruktáže těchto orgánů před zahájením cvičení. Každý musí přesně znát organizaci ŘC a RS, zámysl a cíle cvičení, kterých má být dosaženo. Instruktáž probíhá společně pro všechny účastníky. V další části instruktáže každý příslušník samostatně prostuduje připravené materiály a nejasné otázky jsou mu vysvětleny na konci instruktáže. Do instruktáže ŘC a RS je vhodné zařadit rozbor těch teoretických otázek, které budou probírány na cvičení.

Máme-li uvést některé zkušenosti z teritoriálních cvičení, musíme vycházet především z cílů, které tato cvičení měla. Šlo zejména o prověření si systémů velení na teritoriu. A právě v této oblasti se ukázaly některé nejasnosti, které podle našeho názoru vyplývaly z nejasnosti v metodice práce, v nestmelenosti některých štábů a ve vnitřní organizaci práce. Velí se formou rozkazů a nařízení. Ty však musí být vydávány včas v nejstručnější formě, ale v plné jasnosti. Nutnou podmínkou velení je neustálá kontrola a upřesňování rozkazů a plánů podle vývoje skutečné situace. K tomu, aby velení bylo účinné, je nutné mít stálý přehled o situaci. Toho se dosáhne vedením výkazové mapy ve štábech všech stupňů. Předem však musí být jasné, na jakých mapách se bude pracovat. Řeší-li se např. měřítko mapy až v průběhu cvičení, dochází k ne-

návratné časové ztrátě na úkor plnění jiných úkolů. Pro složky MNO je neúčelnější mapa 1:500 000 a mapa 1:200 000 pro styk s podřízenými.

Pokud jde o přesuny na teritoriu, dodržujeme zásadu, že přesunujícím vojskům musíme za všech okolností velet. **Každý stupeň velení řídí přesuny těch vojsk, které jsou mu organizačně nebo zvláštním rozkazem podřízeny.** Přesuny za současné situace považujeme za součást operace. Formy velení musí být stejné jako v boji, proto je nutné pochopit dva odlišné pojmy v organizaci přesunů a to velení za přesunů a zabezpečování přesunů.

Ve velké míře byla na cvičeních procvičována likvidace nepřátelských diverzních skupin a výsadek v hloubce našeho státního území. Pro rychlé zničení výsadku nepřítele je třeba vytvořit předpoklady již v míru:

- vyhodnotit pravděpodobné prostory a cíle,
- připravit pozorování,
- vyčlenit síly a stanovit úkoly,
- vyřešit otázky součinnosti,
- určit odpovědnost, hlavního organizátora s nedílnou velitelskou pravomocí v daném prostoru.

Vzdušné výsadky je nutno ničit již na letištích, při přesunu vzduchem, tj. před vysazením. Po vysazení zahájí boj s ním ten velitel nebo jednotka, která je mu nejbližší a nedovolí mu, aby se zorganizoval k plnění úkolů.

Složitost přípravy teritoriálního velení je vystupňována tím, že vojska Čs. lidové armády nebudou nikdy plnit úkoly na území státu samostatně, ale vždy v úzké součinnosti s ostatními složkami ozbrojených sil. Např. s ozbrojenými složkami ministerstva vnitra, včetně vojskových útvarů civilní obrany a lidovými milicemi. Protože podřízenost těchto jednotek je různorodá, pak součinnost musí být organizována i s těmito řídicími orgány. Z této situace vzniká hlavní problém, spočívající v tom, že velení na teritoriu není v rozhodující míře založeno na zásadě velitelské pravomoci, ale především na

součinnostních vztazích. Různorodost velení je ještě ovlivňována činností a možnostmi všech územních stranických a státních orgánů, společenských organizací i obyvatelstva daného území, kteří se podílejí na plnění úkolů obrany a ochrany. Tato skutečnost vyžaduje nejen přesnou koordinaci a dělbu práce, ale i pevné centrální komplexní řízení celé problematiky obrany teritoria.

Více pozornosti atomovým minám v NSR

Podplukovník Jaroslav Šebek

(VM 1/66)

Článek správně vystihuje význam a vliv atomových min a obsahuje potřebné závěry. V diskusním příspěvku chci článek doplnit o některé nové poznatky, které umožní posuzovat skutečné ničivé účinky těchto prostředků a jejich vliv na bojovou situaci v plném komplexu.

Autoři zdůrazňují, že atomové miny budou použity především k vyřazení a zatarasení bodových cílů, které budou mít zásadní význam pro vedení boje. Budou to především významné objekty mostní, přehrady, důležité komunikační uzly, letiště, přechody a průchody přes horská pásma, hlavní masivy a jiné přirozené překážky.

Vyřazení takovýchto cílů raketami by si vyžádalo, se zřetelem k nezbytné přesnosti zásahu a požadovanému stupni ničení, značně větší tritolový ekvivalent jaderné nálože, než potřebuje atomová mina, kterou lze umístit v bezprostřední blízkosti objektu. Na neúměrné velikosti tritolového ekvivalentu jaderné nálože raket bude mít pak vliv i ta skutečnost, že většina objektů (v prostoru předpokládaného použití atomových min) bude rozmístěna v terénu členitém, který bude svým charakterem ničivé účinky jaderných zbraní snižovat.

Lze tedy použitím atomových min s jadernou náloží o malém tritolovém ekvivalentu dosáhnout při ničení bodových cílů zpravidla stejných účinků jako raketami s náložemi o značně větším tritolovém ekvivalentu.

Vzhledem k tomu, že atomové miny jsou zapuštěny do značné hloubky, lze je velmi těžko ničit.

Ničivé účinky atomových min nelze omezovat pouze na tlakovou vlnu, světelné záření a radiaci, ale nutno uvažovat i o ničivém faktoru, typickém právě pro atomové miny — o vlně seismické.

Seismická vlna má obdobné ničivé účinky jako vzdušná tlaková vlna a lze ji zjišťovat seismografy a jinými speciálními přístroji prakticky na celém světě.